

हिमसंस्कृतवार्ता:

दैनिक ई-संस्कृतवार्तापत्रम्

himsanskritvartah
e-Sanskritnewspaper

नवा प्रेरणा नवोत्साहः

हिमाचलप्रदेशस्य संस्कृतशिक्षकाणां नूतनः प्रकल्पः

1

19.12.2023 मंगलवासरः वि.सं. २०८० मार्गशीर्षशुक्लपक्षः सप्तमी पौष ४

Website- www.himsanskritam.com Email-himsanskrit@gmail.com

■ पृष्ठ-४ ■ वर्ष-३ ■ अङ्क-५५

धर्मशालायां भाजपादलस्य
जनाक्रोशसभा

काङ्गडा स्वस्य अधिकारं न
प्राप्तवान्- जयरामठाकुरः

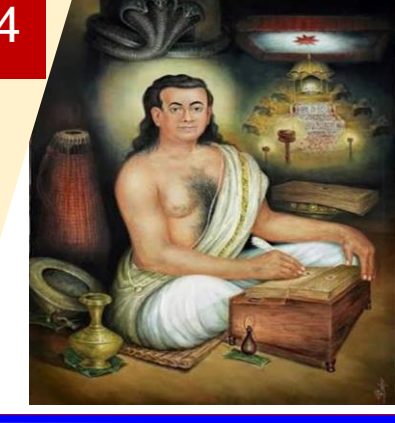

जन्मदिवसः

देशस्य प्रथममहिला
राष्ट्रपतिः
प्रतिभापाटिलः

असमीया- जातीय-
जीवनस्य पुरोधः श्री
श्री माधवदेवः

एकादृष्टिः

भारतीय- ऋतु- विज्ञान-
विभागेन तमिलनाडु- राज्ये
द्विदिनं यावत् प्रचण्डवृष्ट्याः
संचेतना प्रख्यापिता

भारतीय- ऋतु- विज्ञान- विभागेन तमिलनाडु- राज्यस्य कन्याकुमारी, तिरुनावेली, टूटीकोरिन, तेनकासी, विरदुनगर, थेनी चेत्यादिषु जनपदेषु आगामी द्विदिनं यावत् प्रचण्डवृष्ट्याः संचेतना प्रख्यापिता वर्तते। चेन्नई- नगरे ऋतु-विभागस्य एकेन अधिकारिणा संसूचिता यत् येलगिरी, कोयम्बतूर, तिरुपुर, डिण्डिगुल चेत्यादिषु क्षेत्रेषु अत्यधिक- वृष्ट्या सम्भावना दृश्यते। विगतेषु चतुर्विंशतिः होरासु दक्षिणदिशि चतुर्षु मण्डलेषु द्वादश-स्थानेषु अत्यधिक वृष्टिः अपि च नवत्रिंशताधिक स्थानेषु प्रचण्ड- वृष्टिः जाता, येन रेल- मार्ग- परिवहन सेवाः च प्रभाविताः संजाताः, सामान्य जन- जीवनमपि बाधितं जातम्।

प्रधानमन्त्रिणा वाराणस्याः उमरहायां नवनिर्मितस्य
स्वर्वेद- महामन्दिरस्य कृतम् उद्घाटनम्

प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्र-मोदिना उक्तं यत् विकसित- भारतस्य कृते महिलानां, यूनां, कृषकाणां, निर्धनानां च विकासः अपेक्षते। सर्वकारः विकसित- भारत- संकल्प- यात्रायाः माध्यमेन प्रत्येक- लाभार्थिनः काल्याणकारी- योजनानां लाभ- प्रदानाय यथासम्भवं प्रयासरतः अस्ति। तेन स्वीय- संसदीय- क्षेत्रे वाराणस्यां विंशतिः सहस्र-कोटि- रूप्यकामिकां सप्तत्रिंशत् विकास-परियोजनानां शुभारम्भं कुर्वता उक्तम्। अस्मिन् अवसरे जनसभां सम्बोधयता प्रधानमन्त्रिणा उक्तं यत् विकसित- भारत- संकल्प- यात्रा देशस्य सहस्रं यावत् ग्रामेषु नगरेषु च सम्प्राप्तवती। प्रधानमन्त्रिणा नरेन्द्र-मोदिना उक्तं यत् स्वतन्त्रतायाः दशकानन्तरं सम्प्रति देशस्य आध्यात्मिक- स्थलानां विकासैः सममेव आर्थिक- विकासस्य नूतन- कीर्तिमानाः अपि निर्मायन्ते। मोदिना वाराणस्याः उमरहायां नवनिर्मितस्य स्वर्वेद- महामन्दिरस्य उद्घाटनानन्तरम् उक्तं यत् आयोध्यायां राममन्दिरस्य निर्माणकार्यम् अपि शीघ्रमेव सम्पन्नं भविष्यति। प्रधानमन्त्री उत्तरप्रदेशे स्वीय- संसदीय- क्षेत्रस्य द्विदिवसीय यात्रायां वर्तते। महामन्दिरस्य भक्तानां सम्बोधयता मोदिना जनैः स्वीय- जीवने नवधा- व्यवहारान् व्यवहर्तुम् आग्रहं कृतवान्, एतेषु जलसंरक्षणम्, डिजिटल- भुगतान- सम्बर्धनम्, स्वच्छता, लोकल- फॉर- वोकल, देशस्य विभिन्न- स्थलानां यात्रा,

प्राकृतिक- कृषि- कार्यम्, बाजरा इति खाद्यान्नस्य सम्बर्धनम्, स्वास्थ्य-सम्बर्धनम्, निर्धनानां सहयोगम् च सम्मिलिताः सन्ति। सुन्दरं कलाकृतियुक्तं, सपादशतं यावत् कमलदलस्य मन्दिरशिखरं, विंशतिः सहस्र-जनानां क्षमतायाः सप्ततलस्य मन्दिरमपि एकं प्रतिष्ठितं ध्यानकेन्द्र- रूपेण भविष्यति। मन्दिरस्य निर्माणं प्रायः विंशतिः वर्षात् प्रचलति। महामन्दिरं त्रिलक्ष- वर्ग-फिटमित्यावत् विस्तृतं वर्तते। अस्य भित्तेः उपरि मकराना- संगमरमर- पाषाणयोः उत्कीर्ण- स्वर्वेदस्य सप्तत्रिंशदधिकैकत्रिंशत् शतम् यावत् श्लोकाः उत्कीर्णाः सन्ति। स्वर्वेदः एकः आध्यात्मिकः ग्रन्थः वर्तते, यस्य लेखनं सद्गुरु सदाफल देवजी महाराज इत्यनेन कृतमस्ति, यः एकः योगी, विहंगम् योगस्य संस्थापकः चापि वर्तते।

इजराइल-देशेन भारते
नवराजदूत-रूपेण
रूवेन-अजरस्य नियुक्तेः
अनुमोदनं कृतम्

इजराइल-देशस्य विदेशमन्त्रालयेन ख्यापितं यत् इजराइल- सर्वकारेण रूवेन- अजरं भारते नवराजदूत-रूपेण नियुक्तेः अनुमोदनं कृतम्। सः नवदिल्ल्यां कदा पदभारं ग्रहिष्यति? तस्य सञ्चेतना-नागता। सम्प्रति सः रोमानियायाम् इजराइल- राजदूतरूपेण कार्यरतः अस्ति। अजरः भारते स्थित्वैव श्रीलंका-भूतान-देशयोः अपि राजदूत रूपेण कार्यं करिष्यति।

दूरसञ्चारमन्त्रिणा अश्विनी-
वैष्णवेन लोकसभायाम्
दूरसञ्चार-विधेयकम्
प्रस्तावितम्

लोकसभायाम् अस्य वर्षस्य दूरसञ्चारविधेयकम् प्रस्तावितम्। विधेयकस्य उद्देश्यं दूरसञ्चारसेवानां, दूरसञ्चारजालस्य विकासेन, विस्तारेण, संचालनेन च सम्बन्धित- नियमेषु संशोधनं समेकितं कर्तुं च अस्ति। विधेयकमिदं दूरसञ्चार- साधनानां दूरसञ्चारजालस्य, दूरसञ्चारसेवानां च मानकानां कृते अनुरूप-मूल्याङ्कनाय च एका रूपरेखा प्रददाति। राष्ट्रीय-सुरक्षा, जन- आपत्कालः, सार्वजनिक-सुरक्षा, उपभोक्तृणां रक्षणं चेत्यादयः प्रावधानाः अपि वर्तन्ते। सञ्चारमन्त्री अश्विनी वैष्णवः सद्ने विधेयकमिदं प्रस्तुतवान्।

सैन्य-चिकित्सालये
चिकित्सकाः अस्थि- मज्जा-
प्रत्यारोपणं सफलतया
कृतवन्तः- रक्षामन्त्रालयः

रक्षामन्त्रालयेन उक्तं यत् दिल्लीः छावनी- स्थितस्य सैन्य-चिकित्सालये चिकित्सकाः भारते प्रथमं बारं दुर्लभ- प्राथमिक 'इम्यूनो- डिफिशियेंशी' (प्रतिरक्षा- अभाव) इत्यनेन विकृत- रोगेण प्रभावितस्य बालकस्य कृते जीवन- रक्षकम् अस्थि- मज्जा- प्रत्यारोपणं सफलतया कृतवन्तः। मन्त्रालयेनोक्तं यत् अभूतपूर्वं प्रक्रियायाः माध्यमेन समस्यानां सम्मुखी- कुर्वतः बालकस्य परिवारस्य च जनानां कृते आशायाः नूतनं द्वारं समुद्घाटितम्।

दक्षिण-एशियायां
विंशतिः त्रयोविंशतिः वर्षे
धनानां प्रेषणे सप्त-
दशमलव द्विप्रतिशतं
वृद्धिः सञ्जाता- विश्वबैंकः

विश्वबैंक इत्यस्य नवीनतमं प्रवासविकास- प्रतिवेदनानुसारं भारतं विंशतिः त्रयोविंशतिः वर्षे पञ्चविंशत्यधिकैकशतं अरब-डॉलर रूप्यकैः समं प्रेषितधनस्य बृहत्तमग्राहकत्वेन स्वस्थानं यथावदेव-धारयति। दक्षिण-एशिया- क्षेत्रेषु भारते प्रेषणधनस्य प्रवाहे उल्लेखनीय-वृद्धिः अभवत्, येन समग्र- सकारात्मक- प्रवृत्तौ योगदानं प्रदत्तम्। समग्र- रूपेण दक्षिणेशियायां विंशतिः त्रयोविंशतिः वर्षे धनानां प्रेषणे सप्त-दशमलव द्विप्रतिशतं वृद्धिः अभवत्। इदं प्रतिवेदनं शीर्षप्रेषण-प्राप्त-कर्तृत्वेन महत्त्वपूर्ण-स्थानं प्रकाशयति अपि च प्रेषण-परिदृश्ये गतिशीलतां प्रति ध्यानम् आकर्षयति।

हास्यकणिका

हरिओम् हरिओम्
पतिः - हरिओम् भोजने किम्
अस्ति अद्य?

पत्नी- विषम्

पतिः - अहं विलम्बेन
आगमिष्यामि त्वं खादित्वा
शयनं करोतु।

सुभाषितम्

माता मित्रं पिता चेति
स्वभावात् त्रितयं हितम्।
कार्यकारणतश्चान्ये
भवन्ति हितबुद्धयः।।

भावार्थ - माता-पिता और मित्र, तीनों स्वाभाविक रूप से हमारे लाभ के लिए सोचते हैं, वे हमारे लाभ के बदले में कुछ भी उम्मीद नहीं करते हैं। इन तीनों के अलावा अगर दूसरे लोग हमारे हित के बारे में सोचते हैं तो वे भी बदले में हमसे कुछ उम्मीद करते हैं।
प्रतीकसाठ्ये मुम्बई

कार्यालयः

हिमसंस्कृतम् प्रकाशनम्

जसवां कोटला तहसीलपरिसरस्य सम्मुखे
करखा कोटला, जिला कांगड़ा हि.प्र.
पत्रव्यवहारसङ्केतः- १७७१११

इस कार्य को भविष्य में निरन्तर बनाए रखने के लिए आप सभी के सहयोग की आवश्यकता है
वार्षिकसदस्ता- ३०१ ₹
पञ्चवार्षिकी सदस्यता- ११०० ₹
संरक्षकसदस्यता- ५१०० ₹
विज्ञापनसहयोगः(मासिक)- ५०० ₹

आर्थिक सहयोग हेतु महारा
यू.पी.ई कोड स्कैन करें

शीतकालीनसत्राय सज्जम् अस्ति तपोवनम्, सत्रं अद्य प्रातः ११ वादने आरभ्यते, २३ दिसम्बरपर्यन्तं ५ सभाः भविष्यन्ति

हिमसंस्कृतवार्ता:- धर्मशाला।

विधानसभा अध्यक्षः कुलदीपसिंह पठानिया इत्यनेन उक्तं यत् हिमाचलप्रदेशस्य चतुर्दशविधानसभायाः चतुर्थं अधिवेशनं १९ दिसम्बर दिनाङ्के प्रातः ११ वादने आरभ्यते। अधिवेशनस्य प्रथमदिने पूर्वविधायकस्य बालकृष्णचौहानस्य निधनस्य शोकं भविष्यति तथा च माननीयः मुख्यमन्त्री नवनियुक्तमन्त्रिपरिषदः सदस्यद्वयस्य सदने परिचयं करिष्यति। अयं सत्रम् २३ दिसम्बर पर्यन्तं भविष्यति, यस्मिन् कुलम् ५ सभाः भविष्यन्ति। गुरुवासरः निजीसदस्यकार्यदिवसः इति निर्दिष्टः अस्ति। सत्रस्य आयोजनं २३ दिसम्बर दिनाङ्के शनिवासरे अपि भविष्यति। कुलदीप पठानिया इत्यनेन उक्तं यत् विधानसभा सचिवालयः तपोवनस्य शीतकालीनसत्रस्य आयोजनार्थं पूर्णतया सज्जः अस्ति, तस्य सज्जता च सम्पन्नः अस्ति। मानसूनसत्रं दृष्ट्वा विधानसभायाः सुरक्षां कठिनतां कर्तुं काङ्गडामण्डलस्य वरिष्ठाधिकारिभिः सह ४ दिसम्बर दिनाङ्के सभायाः आयोजनं कृतम्, यस्मिन् अधिकारिभ्यः आवश्यकताः निर्देशाः निर्गताः। परिवहनं, सुरक्षां, पार्किङ्गव्यवस्थां च सुनिश्चित्य अधिकारिभ्यः निर्देशाः अपि दत्ताः। अस्य अतिरिक्तं विशेषतया लोकनिर्माणविभागस्य लोकनिर्माणविभागस्य (विद्युतः) अधिकारिभ्यः निर्देशाः दत्ताः यत् ते विधानसभा सचिवालये तस्य परिसरे च प्रचलति पुनर्स्थापन-विकासकार्यं समये एव सम्पन्नं कुर्वन्तु, यत् अधुना सम्पन्नम् अस्ति। पूर्ववत् अस्मिन् वर्षे अपि हिमाचलप्रदेश- विधानपरिषदः तपोवनभवनं तस्य परिसरं च क्षीरप्रकाशैः

सुसज्जितं कृत्वा आकर्षकं सुन्दरं च कृतम् अस्ति।

सदनस्य कार्यविधिं द्रष्टुं विद्यालयस्य छात्राणां प्राथमिकता भविष्यति। स्थानस्य उपलब्धतायाः अनुसारम् अनुमतिः दीयते। अद्यतनबालाः श्वः भविष्यं भवन्ति, तेषां कृते लोकतान्त्रिकव्यवस्थायाः ज्ञानं भवितुम् अतीव महत्त्वपूर्णम् अस्ति। सदनस्य प्रेक्षकशालातः सदनस्य कार्यविधिं पश्यन् तेषां ज्ञानं निश्चितरूपेण वर्धयिष्यति, लोकतन्त्रस्य सुदृढीकरणस्य मार्गं च प्रशस्तं करिष्यति। सामान्यजनाः अपि स्थानस्य उपलब्धतायाः अनुसारे स्वस्य पासं कृत्वा सदनस्य कार्यवाहीम् अवलोकयितुं शक्नुवन्ति।

४७१ प्रश्नाः आगताः

सभायाः अध्यक्षः अवदत् यत् अस्मिन् सत्रे माननीयसदस्यानां कृते कुलम् ४७१ प्रश्नानां सूचनाः प्राप्ताः, येषु ३४८ प्रश्नाः तारकाः सन्ति, १२३ प्रश्नाः तारकाः न सन्ति, ये यथानुसारं अग्रे कार्यविधिं कर्तुं सर्वकाराय प्रेषिताः सन्ति नियमाः। अस्य अतिरिक्तं नियम 62 इत्यस्य अन्तर्गतं 4 सूचनाः, नियम 63 इत्यस्य अन्तर्गतं 1 सूचनाः, नियम 101 इत्यस्य अन्तर्गतं 10 सूचनाः, नियम 130 इत्यस्य अन्तर्गतं 12 सूचनाः, येषु पूर्वसत्रात् स्थगितानि 2 सूचनानि अपि सन्ति।

आपदाकाले अप्राप्ता भाजपा इदानीं कस्मै क्रोधं दर्शयति? सभा-व्यतिरिक्तं कार्यं नास्ति एतेषाम्

सोमवासरे विधानसभायाः शिशिरसत्राय आगच्छेत्।

धर्मशालानगरं प्राप्तः मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंह सुखुः भाजपायाः क्रोधसभायाः प्रत्युत्तरे अवदत् यत् अधुना भाजपायाः समीपे विरोधप्रदर्शनात् अतिरिक्तम् अन्यत् कार्यं नास्ति। मुख्यमन्त्री उक्तवान् यत् यदा राज्ये आपदा अभवन् तदा भाजपा राज्यस्य जनानां सह स्थातुं न शक्नोति स्म। अधुना भाजपा कस्य विषये स्वस्य क्रोधं बहिः निष्कासयति इति अवगमनात् परम् अस्ति। मुख्यमन्त्री सुखुः अवदत् यत् राज्यसर्वकारः स्वस्य प्रत्येकं वचनं पूर्णं कर्तुं प्रतिबद्धः अस्ति। काङ्ग्रेससर्वकारेण एकवर्षे त्रीणि वचनानि पूर्णानि कृतानि। यथा यथा संसाधनाः वर्धन्ते तथा तथा प्रत्येकं वचनं चरणबद्धरूपेण पूर्णं भविष्यति। अस्मिन् विषये विपक्षस्य कोलाहलस्य आवश्यकता नास्ति। सकारात्मकविमर्शार्थं विपक्षः सदनं

एतेन सह सः अवदत् यत् दुर्बलतः निवेशकाः जनवरीमासे हिमाचलम् आगमिष्यन्ति। दुर्बल-नगरस्य बृहत् औद्योगिकगृहाणि हिमाचले उद्योगान् स्थापयितुं सहमताः सन्ति। अस्य कारणात् जनवरीमासे केचन निवेशकाः हिमाचलम् आगमिष्यन्ति।

धर्मशालायां भाजपादलस्य जनक्रोशसभा काङ्गडा स्वस्य अधिकारं न प्राप्तवान्- जयरामठाकुरः भाजपासर्वकारे चत्वारः मन्त्रिणः आसन्

हिमसंस्कृतवार्ता:- धर्मशाला।

सोमवासरे धर्मशालायां जनविरोधसभायां विपक्षस्य नेता जयरामठाकुरः उक्तवान् यत् मुख्यमन्त्री सुखविन्दरसिंहसुखोः सर्वकारेण १५ विधानसभाक्षेत्राणि समाविष्टे काङ्गडाजनपदस्य स्वस्य अधिकारं न दत्तम्। यदा अस्माकं सर्वकारः आसीत् तदा काङ्गडातः चत्वारः मन्त्रिणः आसन्। मण्डीतः एकः एव काङ्ग्रेसविधायकः अस्ति, तेन अपि किमपि न प्राप्तम्। वर्तमानसर्वकारेण काङ्गडा- मण्डीं प्रति अन्यायः कृतः। एकवर्षस्य समाप्तेः अनन्तरं काङ्गडा अन्यः मन्त्री प्राप्तवान् अस्ति। यः स्वयमेव मन्त्रीपदं प्राप्तवान् सः अधुना काङ्गडा अधिकारं प्राप्तवान् इति स्पष्टीकरणं ददाति। अस्याः आपदः कारणेन १५०० तः अधिकाः परिवाराः निराश्रयाः अभवन्। ५०० तः अधिकाः जनाः मृताः। एकस्मिन् वर्षे १५०० तः अधिकाः सर्वकारीयसंस्थाः पिधाय पञ्चवर्षेषु पञ्चलक्षं कार्याणि प्रदास्यामि इति प्रतिज्ञां कृतवान् काङ्ग्रेससर्वकारः एकस्मिन् एव आघाते १० सहस्रबाह्याधारेण नियुक्तान् (आउटसोर्सड) श्रमिकान् बहिः क्षिप्तवान् राज्यस्य जनैः सह एतावत् अनुचिते भवति चेदपि धर्मशालायां काङ्ग्रेससर्वकारेण एकवर्षस्य

उत्सवः बोधात् परः अस्ति।

काङ्ग्रेसस्य निर्वाचनप्रतिश्रुतिः असत्यं जातम्, यस्य कारणेन प्रियङ्कगान्धी, राहुलगान्धी च एकवर्षस्य वैभवं परिहरितवन्तौ। प्रियङ्क शिमलानगरे सर्वं दिवसं सूर्यस्नानं कृतवती, परन्तु उत्सवे भागं न गृहीतवती। पूर्वसर्वकारे ऋणं ग्रहीतुं जयरामः अवदत् यत् २०१७ तमे वर्षे पूर्वसर्वकारेण अस्माकं कृते नो ड्यूस् प्रमाणपत्रं न त्यक्तम्। राज्ये विकासकार्याणां कृते भाजपासर्वकारेण वर्षद्वये ६ सहस्राणि ऋणानि गृहीतानि आसन्। सुखसर्वकारेण केवलं एकवर्षे एव १४ सहस्रकोटिरूप्यकाणां ऋणं गृहीतम्, परन्तु किमपि विकासं न कृतम्। मोदी इत्यस्य प्रतिज्ञासु जनसमूहस्य विश्वासः अस्ति। केन्द्रसर्वकारेण अधुना एव एकं दशकं सम्पन्नम्, अधुना द्वितीयदशकं अपि सम्पन्नं भविष्यति। त्रयाणां राज्यानां निर्वाचन-परिणामदिने काङ्ग्रेससर्वकारेण विधायिकादलस्य सभाम् आहूय शिमलानगरे एलईडी-जवनिकायाः, ढोलकयोः वाद्ययन्त्राणां व्यवस्था कृता आसीत्, परन्तु राजस्थान-मध्यप्रदेश- राजस्थानयोः पराजयस्य अनन्तरं सर्वा सामग्री गुप्तरूपेण भारिता आसीत् याने प्रेषितं च।

शिशिरसत्रात् पूर्वं विधानसभा-सचिवालये सर्वेषां दलानाम् समागमः, विधानसभाध्यक्षः सर्वेभ्यः दलेभ्यः विपक्षेभ्यः च सहकार्यं याचितवान्

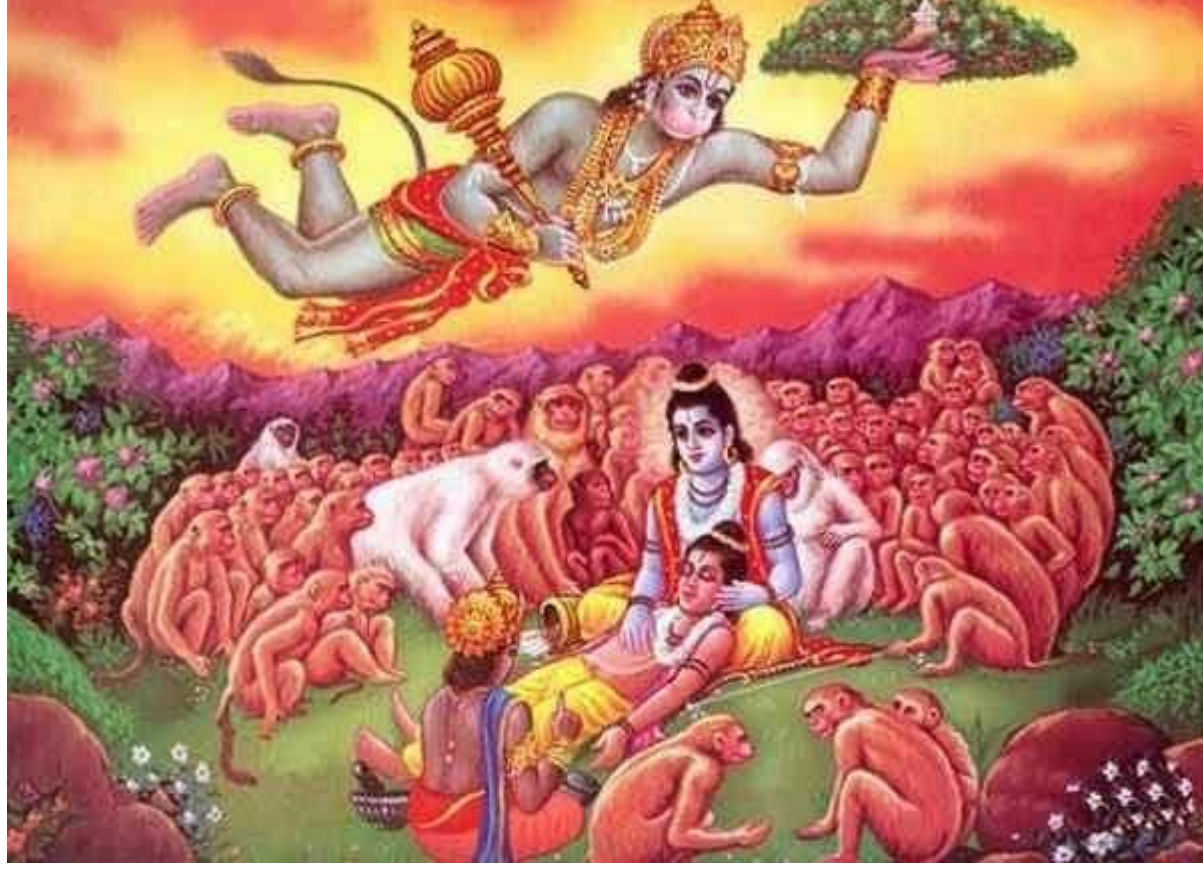
हिमसंस्कृतवार्ता:- कुन्दनः।

हिमाचलप्रदेशस्य विधानसभायाः अध्यक्षः कुलदीपसिंह पठानिया सत्रात् पूर्वं स्वकार्यालयकक्षे आयोजिते सर्वदलीयसभायां सत्ताधारीपक्षं, विपक्षं, स्वतन्त्रविधायकं च शिशिरसत्रस्य संचालने रचनात्मकसहकार्यं प्रदातुं निवेदितवान्। गोष्ठ्यां संसदीयप्रकरणमन्त्री हर्षवर्धनचौहानः, मुख्यसंसदीयसचिवः मोहनलालः सदस्यः सुखरामः चौधरी, निर्दलीयः विधायकः होशियारसिंहः उपस्थिता आसन्। समागमे कुलदीपसिंहः पठानिया सर्वेभ्यः सदस्येभ्यः आग्रहं कृतवान् यत् हिमाचलप्रदेशविधानसभायाः स्वकीयं गौरवम् अस्ति, गौरवपूर्णः इतिहासः च अस्ति। अतः अस्यानुसारं सर्वे सदस्याः नियमस्य परिधिमध्ये स्वस्वनिर्वाचनक्षेत्रस्य समस्याः प्रमुखतया उत्थाप्य सार्थकरूपेण चर्चा कृत्वा सर्वकारात् उत्तराणि प्राप्नुयुः। सः सत्ताधारीपक्षं अनुरोधं कृतवान् यत् सदस्यानां सूचनासम्बद्धं तत्क्षणमेव तथैः सह प्रतिक्रियां ददातु। सः उक्तवान् यत् सः सर्वेभ्यः स्वविचारं प्रकटयितुम् अवसरं दातुं यथाशक्ति प्रयत्नः

करिष्यति, येन सदनस्य समयः सार्थक-व्यावहारिकविमर्शेषु व्यतीतं भवेत्। अस्मिन् अवसरे कुलदीप पठानिया अपि अद्य सदने आनेतव्यविषयाणां सूचनां दत्त्वा जनहिताय उत्थापनीयानां विषयाणां विषये सर्वेभ्यः चर्चा कर्तुम् अवसरं दातुं प्रयतेत इति आश्वासनं दत्तवान्।

॥ श्रीरामायणकथा ॥

लङ्काकाण्डम्! (पञ्चाशत्तमः सर्गः)
मूर्च्छते लक्ष्मणे श्रीरामस्य विलापः,
हनुमद्वारा औषधिपर्वतानयनम्,
लक्ष्मणस्य च मोहनाशः
(द्वितीयः खण्डः)

हिमसंस्कृतवार्ता, प्रदीपः

pradipnath997@gmail.com

हे शूर! तत्र विशल्यकरणी, सावर्ण्यकरणी, सञ्जीवकरणी तथा च सन्धानी इति नाम्ना चत्वारि औषधानि सन्ति। लक्ष्मणस्य सञ्जीवनार्थं त्वं शीघ्रं हि तानि औषधानि आनय। इत्येवमुक्तः हनुमान् औषधिपर्वतं गत्वा चिन्तायाम् अपतत् यतः सः ताम् औषधिं न पर्यचिनोत्। तदानीं तस्य मारुतात्मजस्य बुद्धिः समुत्पन्ना अभवत्। सः निश्चयम् अकरोत्, गिरेः इदमेव शिखरं गृहीत्वा गमिष्यामि। सुषेणः याम् औषधिम् अवदत् सा औषधिः अस्मिन्नेव शिखरे अस्ति इति भाति। यदि अहं विशल्यकरणीम् अगृह्य

गच्छामि तर्हि कालात्ययेन दोषः स्यात्, महद् वैक्लव्यं च भवेत्। इत्येवं विचिन्त्य महाबलः हनुमान् क्षिप्रं गत्वा पर्वतश्रेष्ठम् आसाद्य त्रिवारम् अकम्पयत्। हरिशार्दूलः हनुमान् गिरेः तत् पुष्पितवृक्षशोभितं शिखरं हस्ताभ्यां गृहीत्वा समतोलयत्।

ततः महावेगः हनुमान् तत् शिखरम् आदाय वेगेन लङ्काम् आगत्य किञ्चिद् विश्रम्य सुषेणम् अब्रवीत् हे वानरश्रेष्ठ!

भवान् याः औषधीः अवदत् ताः अहं नावगच्छामि। अतः गिरेः तदिदं कृत्स्नं शिखरं हि हृतं मया। एवं कथयमानं तं हनुमन्तं प्रशस्य वानरश्रेष्ठः सुषेणः तस्मात् सर्वाः औषधीः उत्पाद्य अगृह्णात्। देवानामपि असाध्यं कर्म मारुतात्मजः हनुमान् अकरोत् इति दृष्ट्वा वानरयूथपाः सर्वे विस्मिताः अभवन्। ततः वानरश्रेष्ठः सुषेणः तां सर्वाम् औषधिं क्षुत्वा लक्ष्मणस्य नासिकायाम् अददात्। ताम् औषधिं समाघ्राय सः लक्ष्मणः विशल्यः विरुजः च भूत्वा शीघ्रं महीतलात् उदतिष्ठत्। भूतलात् उत्थितं तं लक्ष्मणं दृष्ट्वा वानराः सर्वे साधु साध्विति उक्त्वा तं प्रत्यपूजयन्। स्वस्थं लक्ष्मणं दृष्ट्वा परवीरहा रामचन्द्रः एहि एहि इत्यब्रवीत् तं गाढमालिङ्ग्य वचनम् अब्रवीत् हे वीर! दिष्ट्या त्वां मरणात् पुनरागतं पश्यामि। त्वां विना मम जीवनेन, सीतया, जयेन वा किम्!

यतः त्वयि पञ्चत्वमागते कः हि मम जीवितेनार्थः। इत्येवं ब्रुवतः महात्मनः श्रीरामस्य वचनं श्रुत्वा खिन्नः लक्ष्मणः वाक्यम् अब्रवीत् हे सत्यपराक्रम! पुरा तां प्रतिज्ञां प्रतिज्ञाय अधुना भवान् दुर्बलवद् एवं वक्तुं नार्हति। सत्यवादिनः कदापि वितथं प्रतिज्ञां न कुर्वन्ति, कारणं प्रतिज्ञापरिपालनं हि महत्त्वस्य लक्षणं भवति। हे अनघ! मत्कृते भवान् नैराश्यं मा गमत्। रावणं हत्वा अद्यैव प्रतिज्ञाम् अनुपालयतु। नर्दतः तीक्ष्णदंष्ट्रस्य सिंहस्य इव महागजः भवतः बाणमुखं प्राप्य भवतः शत्रुः जीवितः न यास्यति। यावद् दिवाकरः अस्तं न याति, अहं तु तस्य दुरात्मनः शीघ्रं वधम् इच्छामि। यदि सङ्ख्ये रावणस्य वधम् इच्छति, यदि भवतः कृतां प्रतिज्ञाम् इच्छति, यदि राजसुताभिलाषम् इच्छति तर्हि मम वचनानुसारं कार्ये प्रवृत्तः भवतु।

देशस्य प्रथममहिला राष्ट्रपतिः प्रतिभापाटिलः

जन्म १९-१२-१९३४

प्रतिभा पाटील महोदया अष्टाविंशतितमे एव वयसि शासिकात्वेन निर्वाचिता अभवत्। त्रयोविंशतितमे वयस्येव सहसचिवा (उप) भूत्वा अनेकान् विभागान् निरवहत्। स्त्रीशिक्षणं, तथा सहकारानन्दोलनम् एतस्याः आसक्तेः क्षेत्रम् आसीत्। जुलाय् २५ २००७ तमे वर्षे बुधवासरे श्रीमती प्रतिभापाटीलमहोदया भारतस्य प्रथमा राष्ट्रध्यक्षा इति नूतनां पदवीम् अलङ्कृतवती।

काचित् महिला, राष्ट्राध्यक्षरूपेण

महिला इति कृत्वा देशस्य स्थितिम् सम्यगवगत्य प्रतिस्पन्दनसमये यथा एकया मात्रा व्यवहियते तथैव व्यवहरन्त्याः तस्याः सर्वेषु अपि कार्येषु ममता द्रष्टुं शक्यते। जलगांव इति एतादृशसामान्यग्रामात् देहल्यां विद्यमानं राष्ट्रपतेः भवनं प्राप्तुं कृतः जीवनसङ्घर्षः अत्यन्तं रोचकः एव! कुत्रापि विवादस्यास्पदम् अदत्वा आडम्बरेण विना स्वकार्यं निर्वहन्ती आसीत्। अतिदायित्वभरिते स्थाने भूत्वा बि. डि. जति, वसन्तराव् नायिक, वै. बि.

चौहाणप्रभृतीनां राजकीयनेतृणां स्मरणं कारयति। प्रतिभाकुमारी पाटीलमहोदयायाः जन्म १९-१२-१९३४ तमे दिनाङ्के महाराष्ट्रस्य जलगांवसमीपस्थनादगांव इति ग्रामस्य कस्यचित् धनिकस्य परिवारे अभवत्। तस्याः पितुः नाम नारायणपग्लुराव् इति। तस्याः वंशस्थाः राजस्थानमूलीयाः। ततः आगत्य जलगांवमध्ये वसतिं प्रकल्प्य प्रायः शतं वर्षाणि एव अतीतानि स्युः। प्राथमिकं माध्यमिकं शिक्षणं च जलगांवस्थे आर्. आर्. विद्यालये समापितवती। पश्चात् स्वस्य एम्. ए. शिक्षणं मूल्जि- जैत्-कालेज् मध्ये समापितवती। भाषणस्पर्धायाम् अतीव प्रतिभासम्पना एषा अनेकान् पारितोषिकानजयत्। एष प्रमुखा टेबलटेन्नीस्क्रिडापटुः अपि आसीत्। १९६२ मध्ये महाविद्यालयतः एम्. जि. कालेज् क्वीन् इति चिता एषा तस्मिन् एव वर्षे अदिलाबाद्-मध्ये भारतीय राष्ट्रिय-कांग्रेस-पक्षतः अवसरं प्राप्य विधानसभा निर्वाचने स्थित्वा जयं प्राप्तवती। जुलाय् -७- १९६५ तमे वर्षे श्री देवीसिंहशेखावत् इत्यनेन सह विवाहमरचयत्। कतिचिद्वैयक्तिककारणैः उपनाम पाटील इत्येव अस्थापयत्। एतयोः दम्पत्योः एका पुत्री एकः पुत्रः च स्तः। प्रतिभाभिगिनी सर्वप्रथमं समाजसेविका भूत्वा स्ववृत्तिमारभत। एम्. ए., तथा एल्. एल्. बि. पदवीं एम्. जे. कलाशाला जलगांवमध्ये समाप्य जलगांवमध्ये न्यायवादिनी भूत्वा वृत्तिजीवनमारभत। राजस्थानराज्यस्य षोडशतमराज्यपालत्वेन प्रतिभा पाटीलमहोदया २००४ तमे वर्षे राष्ट्रपतिनिर्वाचनपर्यन्तम् अपि तत्रैव कार्यरता आसीत्। राज्यस्थानस्य प्रथमा

महिला राज्यपालिका अपि। २००७ तमे वर्षे राष्ट्रमुद्दिश्य सम्बोधनम् अकरोत्। तस्याः भाषणे महिलानां बालकबालिकानां हितमनुलक्ष्य विशिष्टः सन्देशः आसीत्। किन्तुराज्याः चेन्नम्मायाः विग्रहं संसद्भवने समुद्घाटयन्ती महिलायाः महत्त्वं समाजे कियदस्ति इति उदजागरयत्। २००९ तमे वर्षे पुण्यपत्तने विद्यमाने लोहगांववायुक्षेत्रे सुखोय् विमाने अर्धघण्टां यावत् उड्डयमाना एषा एतादृशसाहसकार्यं कुर्वती विश्वस्य प्रथमा राष्ट्राध्यक्षा(७४तमे वयसि)। विमानचालकेन लभ्यमानाः सर्वाः सूचनाः सम्यक् परिपालयन्ती क्षेमेणैव भूषणं अकरोत्। तथैव अस्माकम् भूतपूर्वराष्ट्रपतिः ए.पि.जे.अब्दुलकलाम् अपि तस्य कार्यावधौ सुखोय् मध्ये उड्डयनम् अकरोत्। राजकीयक्षेत्रे श्रीमती प्रतिभापाटील महोदया निर्मितानि कतिचन पदचिह्नानि। " १९६२ तमे वर्षे मराठानेतुः एस् बि चन्हाणप्रभावेण राजकीयजीवनारम्भः। महाराष्ट्रविधान-सभार्थं सातत्येन १९६२ तः १९८५ पर्यन्तं निर्वाचिता। " महाराष्ट्रराज्यसर्वकारे प्रवासोद्यम-संस्दीयव्यवहारमन्त्रिणी। समाजकल्याणशिक्षणादिविभागे क्याबिनेट्स्तररीयस्थानं सम्माननमपि अवाप। " विरोधपक्षस्य नायिका भूत्वा अपि कार्यमकरोत्। " जून १९८५ तः १९९० पर्यन्तं राज्यसभायै निर्वाचिता अभवत्। " १९८६ नवेम्बरतः १९८८वर्षपर्यन्तं राज्यसभायाः उपाध्यक्षा भूत्वा अपि कार्यमकरोत्। " दशमलोकसभायाः कृते अमरावतिकक्षेत्रतः (१९८५- १९९६)निर्वाचिता। " २००४ मध्ये राजस्थानस्य राज्यपाला इति नियुक्ता अभवत्। " राज्यसभायाः उपसभापतिः अपि अवर्तत।

चलचित्रवार्ताः

दक्षिणाभिनेता 'महेशबाबू' इत्यस्य नूतनस्य चलच्चित्रस्य 'गुंदूर करम' इत्यस्य विज्ञापन पुटकं शीघ्रमेव प्रदर्शयिष्यते

हिमसंस्कृतवार्ताः- जगदीश डाभी, मुम्बई।

प्राप्तवार्तानुसारं दक्षिणस्य अभिनेता महेशबाबूः सम्प्रति स्वस्य नूतनस्य चलच्चित्रस्य 'गुंदूर करम' इत्यस्य कारणेन वार्तायां वर्तते। अधुना महेशस्य एतस्य बहुचर्चितस्य चलच्चित्रस्य द्वौ गीतौ प्रदर्शितौ। गीतानां प्रकाशनानन्तरम् अधुना प्रशंसकाः चलच्चित्रस्य विज्ञापनपुटकस्य प्रतीक्षां कुर्वन्ति। इतरथा अधुना महेशबाबूस्य नूतनस्य चलच्चित्रस्य 'गुंदूर करम' इत्यस्य विज्ञापनपुटकं प्रदर्शितं भविष्यति इति वार्ता आगच्छति। समाचारानुसारम् आगामिवर्षस्य जनवरीमासे प्रथमे दिने अस्य विज्ञापन पुटकस्य प्रदर्शनं भविष्यति। नूतनवर्षस्य आरम्भे एव विज्ञापन पुटकं प्रदर्शितं भविष्यति। समाचारानुसारं निर्मातारः विशेषदिने विज्ञापनपुटकं विमोचयितुम् इच्छन्ति स्म, तेषां कृते एषः विशेषदिवसः प्राप्तः अस्ति, यत् जनवरीमासे प्रथमदिनम् अस्ति। परन्तु अस्मिन् विषये अद्यापि आधिकारिकं वक्तव्यं न आगतम्। 'गुंदूर करम' चलच्चित्रस्य निर्देशकः त्रिविक्रम श्रीनिवासः अस्ति। महेशबाबू- त्रिविक्रम श्रीनिवासयोः मिलित्वा तृतीयं चलच्चित्रम् अस्ति।

शेयरविपणिः सोमवासरे प्रथमे एव दिने सेन्सेक्सः १६९ अंकैः, निफ्टी २१४५० अंकैः च स्वलितः

(हिमसंस्कृतवार्ताः - दिलीपः (नादौनम्))

सप्ताहस्य प्रथमव्यापारदिने सोमवासरे शेयरविपणौ प्रबललाभः दृष्टः। अस्मिन् काले गतत्रिदिनेषु विपणेः निरन्तरं उदयः स्थगितः अभवत्। गतसप्ताहे नूतन-अभिलेख-उच्चतां प्राप्त्वा सोमवासरे विपणेः प्रमुखाः सूचकाङ्काः रक्तवर्णेन सह स्थगिताः अभवन्।

अस्मिन् काले बी०एस०ई० सेन्सेक्सः १६८ अंकैः न्यूनी भूत्वा ७१,३१५ स्तरमागत्य शान्तः अभवत्। अपरपक्षे निफ्टी अपि ३८ अंकैः स्वलित्वा २१,४१८ इति स्तरं प्राप्तवान्। विपण्यां अधिकतमं विक्रयणं बैंकिंग्, आईटी, एफएमसीजी, रियल्टी क्षेत्रेषु शेयरेषु अभिलेखितम्। अपरपक्षे मीडिया, धातु, औषधक्षेत्रस्य शेयराः बलं दर्शितवन्तः। ततः पूर्वं शुक्रवासरे सेन्सेक्सः ९६९ अंकानाम् आरोहणं कृत्वा ७१,४८३ अंकस्तरस्य समापनम् अभवत्।

स्वर्ण रजत स्थितिः

सोमवासरे दिल्ली-बुलियन-विपण्यां सुवर्णस्य मूल्यं १०० रुप्यकाणि वर्धयित्वा प्रति १० ग्रामं ६२,७५० रुप्यकाणि यावत् अभवत्। व्यापारे एमसीएक्स् इत्यस्य फरवरीमासे अनुबन्धे सुवर्णस्य मूल्यं १६२ रुप्यकाणि न्यूनमागत्य प्रति १० ग्रामं ६२,०३० रुप्यकाणि अभवत्।

असमीया- जातीय- जीवनस्य पुरोधः श्री श्री माधवदेवः

श्री श्री माधवदेवः

असमीया-जातीय-जीवनस्य संस्कृत्याः च मूलाधार-निर्माता, असमीया-साहित्यस्य अन्यतमः स्रष्टा, नववैष्णवधर्मस्य एकान्तसाधकः, महापुरुष- शङ्करदेवेन सह समभावेन संलग्नः सज्जनः हि महापुरुषः माधवदेवः इति नाम्ना प्रसिद्धः, सुस्मरणीयश्च। महापुरुषः माधवदेवः बहुधा गीतम्, नाटकम्, भक्तितत्त्वमूलकम् इत्यादिविषये नानाग्रन्थान् विरचय्य असमीयासाहित्यम् इतोऽपि समृद्धं कृतवान्, अपि च साहित्यक्षेत्राय एकां नूतनगतिं प्रदत्तवान् अस्ति। भारतस्य पूर्वाञ्चलप्रान्ते नववैष्णवधर्मस्य प्रचारप्रसारकार्ये माधवदेवस्य अतिविशिष्टा भूमिका अवर्तते।

महाभागस्य १४८९ तमे ख्रिष्टाब्दे, असमराज्यान्तर्गतस्य 'नारायणपुर' इति क्षेत्रस्य 'लेतेकुपुखुरीपार' इति स्थाने जन्म जातमासीत्। माधवदेवस्य पिता- गोविन्दगिरिः, माता - मनोरमा च इति नामधेयौ तस्य सुशीलौ पितरौ आस्ताम्। तस्य शैशवकालः हरिसिंहवरा-गृहे, एवं घाघरमाजेः आश्रये अतिवाहितः। तदनन्तरं पित्रा सह वण्डुकास्थितं प्राक्तनं गृहं प्रत्यागतवान्। तत्र चतुर्दशवर्षीयस्य तस्य अध्ययनार्थं राजेन्द्राध्यापकस्य संस्कृतटोले नामपञ्जीकरणं जातम्। तस्यां शालायां सम्यक् अधीत्य सः स्वल्पसमयावधौ हि सुशिक्षाम् आसादितवान् आसीत्। यदा सः पितृविहीनः जातः, तदा मण्डुकां परित्यज्य माजुल्यभिमुखं स्थानान्तरितः अभवत्। तत्र आत्मीयस्य रामदासस्य साहाय्येन तस्य महापुरुष-शङ्करदेवेन सह परिचयः अभूत्। माधव-शङ्करयोः मध्ये देवीपूजा, बलिविधानम् इत्यादिविषयम् अनुसृत्य नानायुक्तिकार्तिकं समुत्पन्नम् आसीत्, परम् अन्ते माधवदेवः तद्विषये पराजितोऽभवत्। ततः सः शङ्करदेवस्य शरणापन्नः जातः, नववैष्णवधर्मस्य गुरुरूपेण तम् अङ्गीकृतवान्। तत्पश्चात् शङ्करदेवेन सहैव सः नववैष्णवधर्मविषयकः परमसाधकः प्रचारकश्च सञ्जातः। माधवदेवः प्रसिद्धः कविः, नाट्यकारः, गीतिकारः, धर्मप्रचारकः, सुगायकश्च आसीत्। तस्य महाभागस्य साहित्यक्षेत्रे एकं स्वकीयं वैशिष्ट्यं विराजमानम् अस्ति। तेन रचितेन नाट्यमाध्यमेन वैष्णवधर्मस्य महिमा प्रचारितः दृश्यते। तस्य मनः श्रीकृष्णस्य शिशुरूपं प्रति अत्यन्तम् आकृष्टम् आसीत्। तस्मात् तस्य गीतेषु विशेषतः बालरूपस्य श्रीकृष्णस्य नानाचौर्यकार्यम्, चाञ्चल्यम्, चातुर्यादिकं प्रकाशितम् अवलोक्यते। रामायणस्यापि सः आदिकाण्डस्य हि भाष्यं कृतवान् अस्ति। अनेन सः श्रीरामस्य बाल्यकालस्य नानाचरित्रं स्वेच्छया वर्णयितुम् अशक्नोत्। तस्य नाटकम्, गीतम् इत्यादिकं प्रायशः वात्सल्यरसेन

परिपुष्टं वर्तते। तस्य गीतानि महाराष्ट्रस्य तुकारामस्य, एवम् उत्तरभारतस्य सुरदासस्य गीतैः सह तोलयितुं शक्यानि। तेन विरचितानि नाटकानि एवं सन्ति- 'चोरधरा', 'पिम्परा गुचोवा', 'भोजन विहार', 'भूमि लेटोवा', 'अर्जुन भञ्जन', तदुपरि 'रासञ्जुमुरा', 'कोटोरा खेला', 'ब्रह्ममोहन', 'भूषण हरण' इत्यादीनि।

आख्यानमूलकरचनाः- रामायणम् आधृत्य 'आदिकाण्ड', भागवतञ्च अनुसृत्य 'राजसूयकाव्य' चेति।

तत्त्वमूलकरचनाः-

'जन्मरहस्य', 'भक्ति रत्नावली', 'नाम मालिका', 'नामघोषा' चेति। माधवदेवस्य सर्वोत्तमा, प्रसिद्धा च कृतिरेव- 'नामघोषा' इति।

गीतम्- माधवदेवस्य 'वरगीत', 'भटिमा' इत्यादिकी असमीया-गीतिसाहित्यस्य काचित् अमूल्यसम्पत्। 'वरगीतम्' इत्यस्य उदाहरणत्वेन चरणद्वयम् अत्र प्रस्तूयते-

"तेजरे कमलापति परभात निन्द ।

तेरि चान्द मुख पेखो उठरे गोविन्द ॥"

"याहेर चरन रेणु योगी नापाइ ।

भक्ति बले ताको बन्धन कराइ ॥" इति ।

माधवदेवः शङ्करदेवस्य सान्निध्ये आगमनान्तरम् एकनिष्ठतया धर्मचर्चायाम् आत्मनियोजनं कृतवान्। अनन्तरं कोचराजः कामरूपम् आगत्य 'गनककुछि' इति स्थाने स्वकीयं गृहं निर्माय, तत्रैव उषित्वा शङ्करदेवेन सह धर्मचर्चायां निमग्नः जातः। तत्पश्चात् कानिचन दिनानि यावत् ताभ्यां तीर्थस्थानम् अटितम्। अन्ते १५९६ ख्रिष्टाब्दे भाद्रमासस्य शुक्लद्वितीयातिथौ सप्तोत्तरशते वयसि महापुरुषः माधवदेवः महाप्रयाणं सृतवान्। धन्यास्ते महापुरुषाः लोके! इति, शुभम्।

असमप्रदेशीयः विज्ञानशिक्षकः, नारदोपाध्यायः

(३५६)'मोबाइल चार्जर' मोबाईलेन सह न सम्बद्धं, परन्तु यदि पिञ्जम् उद्घाटितम् अस्ति तर्हि विद्युत् प्रयुक्तं वा?

हिमसंस्कृतवार्ता:

sudha_sathaye@yahoo.com

टीवी, एसी इत्यादिषु उपकरणेषु अपि एषः एव प्रश्नः प्रवर्तते । यदि पिञ्जम् उद्घाटितम् अस्ति, परन्तु प्रयुक्तं नास्ति तर्हि विद्युत् प्रयुक्ता अस्ति वा?

यत्र विद्युत् उत्पद्यते तस्मिन् स्थाने एसी वोल्टेजः निर्मायते तथा च तत् समानरूपेण भवतः गृहं प्राप्नोति। प्रायः सर्वे आधुनिकाः डिजिटल-इलेक्ट्रॉनिक-यन्त्राणि डीसी-वोल्टेज-इत्यनेन कार्यं कुर्वन्ति । ततः एतानि उपकरणानि AC वोल्टेजतः DC वोल्टेजं प्रति परिवर्तयितुं किञ्चित् परिवर्तकपरिपथस्य उपयोगः भवति । अस्मिन् ट्रान्सफॉर्मर, रेक्टिफायर, फिल्टर च उपयुज्यन्ते ।

अधुना चार्जरस्य उदाहरणं गृह्यामः यत् कथं कार्यं करोति चार्जरः भवतः मोबाईले ५ वोल्ट् DC आपूर्तिं करोति। वयं

चार्जरस्य कृते २३० वोल्ट् एसी आपूर्तिं कुर्मः। ततः रोहित्रा इदं २३० वोल्ट् एसी १२ वोल्ट् एसी इति परिवर्तयति । रोहित्रा इत्यस्य कार्यं न्यूनतमं विद्युत् हानिः कृत्वा एतत् परिवर्तयितुं भवति। ततः रेक्टिफायर इति परिपथः डायोड्स् इत्यस्य उपयोगेन एसी इत्यस्य डीसी वोल्टेज् इत्यत्र परिवर्तयति । यदि चार्जरः मोबाईलेन सह न सम्बद्धः भवति तर्हि रेक्टिफायरः, फिल्टर इत्यादयः सर्वं कार्यं न कुर्वन्ति तथा च ऊर्जायाः अपि उपयोगः न भवति, परन्तु रोहित्रा स्वकार्यं निरन्तरं कुर्वन् अस्ति। यतः रोहित्रा प्राथमिकं गौणं च व्यावर्तनं भवति। धारा निरन्तरं प्रवहति । भवन्तः चार्जरं उपयुञ्जते वा न वा।

यदि पिञ्जं न निष्क्रियं कृत्वा सर्वं दिवसं सरलं ५ वाट् चार्जरं भवति तर्हि १ वाट् ऊर्जा अपव्ययः भवति । यदि चार्जरस्य गुणवत्ता दुर्बलं भवति तर्हि २०% अधिका ऊर्जा अपव्ययः भवति । यदि एतत् एकवर्षं यावत् भवति तर्हि ३६५ वाट् ऊर्जायाः हानिः भविष्यति । यदि एकस्य यूनिटस्य मूल्यं ६ रुप्यकाणि भवति तर्हि रुप्यकाणां विद्युत् अपव्ययः भवति। धनस्य दृष्ट्या बहु न दृश्यते, परन्तु अनेकेषु गृहेषु बहवः चार्जरः चालिताः एव अवशिष्टाः सन्ति। १ किलोवाट् ऊर्जा वायुमण्डले १ पाउण्ड् कार्बनडाया-आक्साइड् उत्सर्जयति । विश्वे एते चार्जर-पिञ्ज एव कोटि-कोटि-किलोवाट्-शक्तिं अपव्ययन्ति, हरित-वायु-उत्सर्जयन्ति च । मोबाईलस्य चार्जरस्य न निष्क्रियं

करणं अज्ञानं आलस्यं वा भवितुम् अर्हति। आलस्यस्य विकल्पः नास्ति, परन्तु यदि भवान् अधुना यावत् चिन्तयति यत्, चार्जिंगं विना पिञ्जं तिष्ठति शक्तिः न उपभ्यते, तर्हि भवान् भ्रान्तः अस्ति, अतः इतः परं उत्तमं पर्यावरण-अनुकूलं अभ्यासं स्वीकृत्य चार्जर-पिञ्जं निष्क्रियं कुर्वन्तु।

प्राचीनाः चार्जर ५ वाट् यावत् भवन्ति, परन्तु नूतनाः चार्जर ३० वाट् यावत् आगच्छन्ति । ६ गुणा ऊर्जायाः अर्थः ६ गुणा क्षतिः । पूर्वं सर्वेषां गृहे एकः चार्जरः आसीत्, परन्तु अधुना सर्वेषां एकः चार्जरः अस्ति वा आलस्ययुक्तानां जनानां प्रत्येकस्मिन् कक्षे अपि एकः चार्जरः अस्ति । तस्मिन् गणने प्रत्येकेन व्यक्तिना कियत् ऊर्जा अपव्ययः भवति इति विचारणीयम् । भारते यथासाधारणं एषः उपेक्षितः विषयः अस्ति, परन्तु यूरोपीयदेशाः १ वाट् नीतिं स्वीकृतवन्तः यस्य अर्थः अस्ति यत् यावत् पिञ्जं न निष्क्रियं भवति तावत् उपकरणे १ वाट् अधिकं शक्तिः न उपयोक्तव्या। तादृशाः नियमाः। यथा यथा विद्युत् उपभोगः च वर्धते तथा तथा भविष्ये अस्माभिः एतस्य विषये गम्भीरतापूर्वकं विचारः अवश्यं कर्तव्यः भविष्यति । यदि भवन्तः मोबाईलस्य चार्जं न कुर्वन्ति तर्हि पिञ्जं अपि पिदधातु । यतः किञ्चित् विद्युत् उपभोगं कुर्वन् अस्ति । अतः यथासम्भवं अधिकाधिकयन्त्रेषु एतत् नियमं प्रयोजयामः । ऊर्जायाः अपव्ययः परिहरामः, यतः 'ऊर्जा रक्षणम् ऊर्जा-उत्पादनम् अपि' इति

वैज्ञानिक-औद्योगिक-अनुसन्धान-परिषदा अन्ताराष्ट्रिय-विज्ञान-महोत्सवस्य अंगरूपेण प्रसार-कार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम्

नवदिल्लीनगरे प्रचलतः भारत-अन्ताराष्ट्रिय-विज्ञान-महोत्सवस्य अंगरूपेण वैज्ञानिक-औद्योगिक-अनुसन्धान-परिषदा एकस्य प्रसार-कार्यक्रमस्य आयोजनं कृतम्। कार्यक्रमे प्रवदन् राष्ट्रियविज्ञानकेन्द्रस्य क्यूरेटर डॉ. राजमल्होत्रा अवदत् यत् देशस्य भविष्यं वैज्ञानिक-चिन्तनम् अधिकृत्य ये युवानः सन्ति, तेषाम् उपरि निर्भरं भविष्यति। सः अवदत् यत् भारतीयसंविधाने "वैज्ञानिकस्वभावः" इति शब्दस्य उल्लेखः वर्तते यत् अिद्वितीयं मन्यते। तेन इदमपि प्रोक्तं यत् जनान् मुक्त-मत्या अधिगमनस्य आवश्यकता वर्तते।